

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/7988,Prezentacja-wystawy-Zaglada-zydowskich-miasteczek-Lodz-2627-stycznia-2012.html>
26.03.2026, 23:13

Prezentacja wystawy „Zagłada żydowskich miasteczek” – Łódź, 26-27 stycznia 2012

26.01.2012

W dniach 26-27 stycznia 2012 r. w Teatrze im. Stefana Jaracza w Łodzi (ul. Kilińskiego 45) prezentowana jest wystawa IPN i MTN pt. „Zagłada żydowskich miasteczek”. Jest jednym z elementów przygotowanych w tym miejscu po raz drugi Dni Pamięci z okazji Międzynarodowego Dnia Pamięci o Ofiarach Holokaustu.

Pełen program przedsięwzięcia przygotowywanego przez Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Żydów w Polsce, Teatr im. Stefana Jaracza w Łodzi i Urząd Marszałkowski w Łodzi, przy wsparciu m.in. Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej w Łodzi, dostępny jest [tutaj](#). Zapraszamy również do zapoznania się z [informacją prasową](#).

Wystawa pt. „Zagłada żydowskich miasteczek” po raz pierwszy została otwarta 24 sierpnia 2009 r., w Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi w ramach obchodów 65. rocznicy likwidacji Litzmannstadt Ghetto. Jej autorami są pracownicy Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej w Łodzi (Milena Romanowska - projekt graficzny, Paweł Kowalski - komisarz wystawy, Artur Ossowski, Adam Sitarek, Michał Trębacz) oraz Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi (Anna Kulazińska). Wykorzystano materiały archiwalne, zdjęcia i eksponaty ze zbiorów Archiwum IPN w Łodzi i w Warszawie, Archiwum Państwowego w Łodzi, Archiwum Państwowego w Piotrkowie Trybunalskim, Archiwum Żydowskiego Instytutu Historycznego w Warszawie, Fundacji Monumentum Iudaicum Lodzense, Muzeum w Piotrkowie Trybunalskim, Muzeum w Tomaszowie Mazowieckim, Muzeum byłego Obozu Zagłady w Chełmnie nad Nerem, Muzeum Historii Miasta Łodzi, Muzeum Historii Miasta Zduńska Wola, Muzeum Miasta Zgierza, Muzeum Okręgowego w Koninie, Muzeum Sztuki w Łodzi, Muzeum Regionalnego w Radomsku, Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi, Muzeum Ziemi Wieluńskiej w Wieluniu, Narodowego Archiwum Cyfrowego, Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Łodzi oraz Benny Katzenelsona.

„Nie masz już, nie masz w Polsce żydowskich miasteczek, [...] krew piaskiem przysypano, ślady uprzątnięto” – pisał Antoni Słonimski w wierszu „Elegia miasteczek żydowskich”. Holokaust zmiotł z powierzchni polskiej ziemi 3,5-milionową żydowską diasporę, jedną z największych na świecie. Zagłada unicestwiła żydowskie społeczności zakorzenione na polskiej ziemi niekiedy od setek lat, zniweczyła dorobek wielu pokoleń mieszkańców sztetl – żydowskich miasteczek.

W przedwojennym województwie łódzkim mniejszość żydowska stanowiła 25 proc. jego mieszkańców, a Łódź była drugim, po warszawskim, skupiskiem Żydów (233 tys. osób, tj. 32 proc. populacji). Żydzi odegrali znaczącą rolę w rozwoju gospodarczym i kulturalnym całego regionu, uczestniczyli w jego życiu politycznym. Kwitło życie religijne – Aleksandrów Łódzki do 1939 r. był jednym z najważniejszych ośrodków chasydyzmu w Polsce. Z ziemi łódzkiej wywodziło się wielu wybitnych artystów, literatów, działaczy politycznych i społecznych.

Od pierwszych dni okupacji Żydzi byli obiektem niemieckich prześladowań: bito ich, poniżano i mordowano, dewastowano i rabowano żydowskie sklepy i mieszkania, palono synagogi. Od jesieni 1939 r. Niemcy zaczęli wprowadzać w Polsce antyżydowskie zarządzenia, których konsekwencją była najpierw izolacja, a potem fizyczna eksterminacja Żydów. To właśnie tu, na ziemi łódzkiej, najwcześniej powstały getta: w Piotrkowie Trybunalskim w październiku 1939 r. (pierwsze getto w okupowanej Polsce), w Łodzi w lutym 1940 r. (największe getto w regionie i drugie, co do wielkości, po warszawskim). Tu także – w Chełmnie nad Nerem – Niemcy stworzyli pierwszy obóz zagłady. W Chełmnie, Treblince i Auschwitz-Birkenau zagazowano większość żydowskich mieszkańców woj. łódzkiego.

Ostatnie większe skupisko Żydów na ziemi łódzkiej – Litmannstadt Getto – Niemcy zlikwidowali w sierpniu 1944 r. Powojenna emigracja, dobrowolna i przymusowa, na którą udała się większość ocalałych z Zagłady, dopełniły spustoszenia. Dziś, poza Łodzią, nie ma zorganizowanej społeczności żydowskiej w regionie, a i ta, w porównaniu z okresem międzywojennym, jest niewielka liczebnie. Często jedynym śladem wielowiekowej obecności Żydów są, trawione przez czas, żydowskie cmentarze oraz tablice i pomniki upamiętniające ich zagładę.

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Żydów w Polsce
Teatr im. Stefana Jaracza w Łodzi
Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego

w dniach 26-27 stycznia 2012 r. zapraszają na

DNI PAMIĘCI

organizowane
po raz drugi
w Teatrze im. Stefana Jaracza w Łodzi
z okazji
Międzynarodowego Dnia Pamięci
o Ofiarach Holokaustu

Czwartek, 26 stycznia 2012 r.

- 14.00 – Uroczyste otwarcie II „Dni Pamięci” połączone z konferencją prasową z udziałem organizatorów i gości – foyer teatru
- 15.15 – Wykład „Holokaust, Soba, Zagłada – znaczenia i różnice” (prof. Paweł Spiewak) – mała scena
- 16.30 – Wykład oraz czytanie fragmentów wspomnień i utworów „Co zostało po Korczaku” (Jacek Andrucki) – mała scena
- 19.00 – „Przed odejściem w stan spoczynku” reż. Grzegorz Witkowski na podstawie sztuki Thomasa Bernharda – duża scena

Piątek, 27 stycznia 2012 r.

- 10.00 – Spacer z przewodnikiem po wystawie historycznej w Muzeum Miasta Łodzi, ul. Ogrodowa 15, (liczba miejsc ograniczona)
- 13.00 – Zdjęcie wieniec przy dawnej stacji Radegast przy al. Pamięci Ofiar Łitmanstadt Ghetto
- 14.30 – Wykład „Sztuka po Holokauście” (dr hab. Eleonora Jedlińska) – mała scena
- 15.45 – Spotkanie poświęcone nowo wydanej książce „Wielka gra Leopolda Treppera”, szefa największej antyfaszystowskiej sieci szpiegowskiej, działającej podczas drugiej wojny światowej – mała scena
- 17.00 – Wykład „Bruno Schütz – Drohobyczanin” (Wiesław Budzyński) – mała scena
- 19.00 – Monodram Aliny Świdowskiej „Jeszcze nic nie pamiętam” reż. Piotr Jędrzejak na podstawie wspomnień Adiny Blady-Szwager – mała scena

Wystawy:

„Zagłada żydowskich miasteczek” – wystawa fotograficzna Instytutu Pamięci Narodowej i Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi

„Ślady obecności. Żydowskie dziedzictwo kulturowe regionu łódzkiego” – wystawa fotograficzna Piotra Piłki

Wydarzenia towarzyszące Centrum Dialogu im. Marka Edelmana:

24 stycznia 2012 r., godz. 17.00

– wyjazd o ośrodku zagłady w Chełmnie nad Nerem dla przewodników PTTK, Muzeum Miasta Łodzi, ul. Ogrodowa 15

29 stycznia 2012 r., godz. 10.00

– wyjazd do dawnego ośrodka zagłady w Chełmnie nad Nerem ze stacji Radegast, zbiórka na parkingu przy al. Pamięci Ofiar Łitmanstadt Ghetto

Wstęp wolny na wszystkie imprezy z organizacjami wspólnymi: spektakl „Przed odejściem w stan spoczynku” oraz spacer z przewodnikiem. Organizatorzy zastrzegają sobie prawo do zmian w programie.

Biurowisko: Włodowa 10b
Czynne od poniedziałku do piątku w godz. 8.30-16.30
o małej biurowej placce łódzkiej
tel./fax 42 662 38 33

Teatr im. Stefana Jaracza w Łodzi

Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego

Teatr im. Stefana Jaracza w Łodzi

Teatr im. Stefana Jaracza w Łodzi

Teatr im. Stefana Jaracza w Łodzi

Teatr im. Stefana Jaracza w Łodzi

Teatr im. Stefana Jaracza w Łodzi

Teatr im. Stefana Jaracza w Łodzi

Teatr im. Stefana Jaracza w Łodzi

Teatr im. Stefana Jaracza w Łodzi

Pliki do pobrania

[\(doc, 30.5 KB\)](#)

[\(doc, 28.5 KB\)](#)
